

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Prima pars quæsitæ resolvitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

ter omnia, quæ ad prohibitionem calumniam
& rapinæ pertinent. Octavo verò præcepto,
quod est de prohibitione falsi testimonii, ad-
ditur prohibitio falsi iudicii, secundum illud
Exodi 23. *Nec in iudicio plurimorum acquiesce-
sententia, ut à veritate devies; & prohibitio
mendacii, sicut ibi subditur, mendacium fugies;*
& prohibitio detractionis, secundum illud
Levit. 19. *Non eris criminator & susurro in popu-
lis.* Aliis autem documentis (puta præcepto
de non concupiscenda uxore alterius ad coe-
undum, & præcepto de non concupiscenda re
qualibet, vel qualicumque possessione alterius
ad possidendum illegitimè præter consentum
eius & voluntatem) nulla alia adiunguntur;
quia per ea universaliter omnis mala concu-
piscencia prohibetur. Hæc S. Thomas, quibus
differentiam præceptorum moralium veteris
legis luculenter exponit.

46. Quoad præcepta verò ceremoniæ, Gene-
brardus, sub finem Chronologiæ, ex Burgenſi
& aliis Doctoribus, asserit, ea in antiqua lege
usque ad numerum sexcentorum tredecim ascen-
dissè; ex quibus erant ducenta quadraginta o-
cto affirmativa, tot scilicet quot sunt in homine
membra & ossa, & trecenta sexaginta quinque
negativa, quot in anno dies numerari solent.
Omnia tamen ad quatuor genera revocari pos-
sunt. Alia enim erant de sacrificiis, quorum tria
erant genera in antiqua lege, nempe holocau-
stum, hostia pacifica, & hostia pro peccato, quo-
rum differentiam explicabimus in Tractatu de
virtutibus cardinalibus disp. 3. art. 1. ubi de re-
ligione agemus. Alia de Sacramentis, quæ varia
extiterunt in antiqua lege, tam pro laicis, quam
pro Sacerdotibus & ministris templi; ut Cir-
cumcisio, Agnus paschalis, consecratio Sacer-
dotum, usus panis propositionum, ablutio ma-
num & pedum, rasio pilorum, & similia, de
quibus ait S. Thomas hic quæst. 102. art. 7. Item
in veteri lege quadam erant præcepta ceremoni-
alia de rebus sacris, quæ ad divinum cultum
tanquam instrumenta & adminicula ordinaban-
tur, inter quas istæ erant præcipuæ; Tabernacu-
lum, Arca fœderis, continens duas legis tabulas,
virgam Aaronis, quæ fronderat, & urnam au-
ream cum manna; propitiatorium; quod erat
ad instar cuiusdam mensæ ex auro purissimo,
mensa panum propositionis; altare thymiamatis
seu incensii, in quo incendebatur thus, & alia
aromata suavissimi odoris; altare holocaustii, in
quo omnes victimæ offerebantur; & demum
varia vasorum genera, nempe acetabula, phia-
la, thuribula, cyathi, lebetes, hydræ, mortaria,
lucerna, &c. de quibus accuratè disserunt Jo-
sephus lib. 3. antiquitatum, & Ribera lib. 3. de
Templo Salomonis. Denique in veteri lege ali-
qua erant præcepta ceremoniæ de aliquibus
observantiis legalibus, quibus ex decreto Dei
populus Judæorum discernebatur ab aliis Gen-
tibus, inter quæ præcipuæ erant, abstinentia à
suffocato, sanguine, pinguedine, carne suilla, ab
animalibus, quæ non haberent unguam divi-
sam, sed solidam & unitam, quæque etiam non
ruminarent; manducatio panum azymorum,
lactucarum agrestium, & aliorum id genus, quo-
rum significationem fuse ac eruditè explicat S.
Thomas quæst. 102. art. 6. Eiusdem generis hæc
erant: *Non coques hœdum in lacte matris suæ. Non
arabis in bove & asino. Veste quæ ex duobus textis est
non indueris. Non indueris vestimento, quod ex lana, li-*

A noque contextum est. Qui tetigerit mortuum, immun-
dus erit usque ad vesperam.

De præceptis judicialibus abundè disserit S. 47.
Thomas quæst. 104. & 105. ubi ea ad quatuor
capita revocat. Nam quædam præscribunt cer-
tum ordinem iustitiæ inter Principem & popu-
lum, quædam inter ipsos cives; quædam inter
populum & extraneos; quædam denique inter
domesticos ejusdem familiæ. Exempla passim
sunt in Scriptura: v.g. pro Principe dantur præ-
cepta quomodo creandus sit, quomodo se gere-
re debeat erga populum, & vicissim populus er-
gatum. Similiter pro populo & civibus inter
se dantur præcepta emptionis & venditionis, &
aliorum contractuum. Pro extraneis dantur
præcepta de susceptione advenarum & pere-
grinorum, & de modo belli gerendi contra ho-
stes. Denique pro domesticis leges sunt de viro
& uxore, de parentibus & liberis, de dominis &
servis, de consanguineis & affinis, an sint inter
eos inenda matrimonia, & cætera alia.

Differunt autem hæc præcepta à moralibus, 48.
quod moralia ad legem naturæ proximè perti-
neant; judicialia verò valde remote, cum tan-
tum sint determinationes eorum quæ generaliter
in jure naturali continentur: v.g. jure natu-
rali fures puniendi sunt, jure autem illo judicia-
li poena mortis eis infligitur. A ceremonialibus
verò tripliciter differunt. Primò, quia ceremoni-
alia pertinebant ad cultum divinum, judicia-
lia ad iustitiam cum proximo servandam. Sec-
undò, quia ceremonialia per se primò instituta
erant ad Christum & mysteria Christianæ reli-
gionis significanda & figuranda, non autem ju-
dicialia. Ex quo sequitur tertium discrimen,
nempe quod ceremonialia omnia desierint, imò
& mortifera sunt; judicialia verò aliqua adhuc
remaneant, non quidem quatenus à veteri lege
sunt præscripta, sed solum quatenus sunt à Re-
gibus & Legislatoribus in utilitatem publicam
assumpta; alia verò mortua quidem sunt, non
tamen mortifera, cum absque peccato observa-
ri possint, ut ex dicendis articulo sequenti pa-
tebit.

ARTICULUS IV.

An, & quando lex vetus abrogata sit?

§ I.

Prima pars quæstionis resolvitur.

Dico primò, lex vetus de facto abrogata est, 49.
& desinit obligare.

Conclusio est certa de fide, & definita ab A-
postolis in Concilio Jerosolymitano super hac
quæstione habito, eamque passim docet Paulus
in suis epistolis, præsertim ad Rom. 6. versu 15.
ad Galat. 3. versu 19. ad Ephes. 2. versu 14. & ad
Coloss. 2. versu 16.

Confirmatur ex illo ad Hebræos 7. *Translatio* 50.
Sacerdotio necesse est ut legis translatio fiat: Atqui
Sacerdotium veteris legis translatum est in Sa-
cerdotium novæ legis, ut tota epistola ad He-
bræos contendit Apostolus: Ergo & ipsa lex
translata est in novam, sicque tandem abrogata,
de facto desinit obligare.

Si autem quæras, cur abrogata fuerit? Re-
spondeo primò, illà abrogatam esse propterea,
quod vetus testamentum imperfectum esset & im-
mum.

num. Unde Apostolus ad Hebræos 7. *Reprobatio* (inquit) *fit præcedentis mandati, propter infirmitatem & inutilitatem: nihil enim ad perfectum adduxit lex.* Secundo, quia grave jugum erat. Quam abrogationis rationem indicavit D. Petrus Act. 15. cum dixit: *Quid tentatis Deum, imponere jugum super cervices Discipulorum, quod nec Patres nostri, nec nos portare potuimus?* Tertio, quia continebat tantum figuras, quæ per Christum impletae sunt. Unde Bernardus homil. 1. super Missus est: *Prodeunte fractu, stros decidit, quia veritate apparente in carne, figura pertransiit.* Vel ut ait Hieronymus in cap. 4. ad Galatas: *Præquam Christus in toto orbe Evangelium coruscaret, habuerunt suum fulgorem præcepta legalia; postquam verius Evangelica gratia lumen effulsit, & sol iustitiae toti mundo se prodidit, stellarum lumen absconditum est, & earum radii caligaverunt.* Similia habet Theodoretus ad Philippenfes 3. ubi hæc scribit: *Supervacaneus est lychnus, si sol apparuerit, supervacaneus pedagogus is qui perfectam acceperunt sapientiam; inutile lac nutritis is qui solido cibo vescuntur. Paleæ ferunt frumentum, sed postquam collectum est frumentum, paleæ eicitur; ita lex Christum ostendit, postquam autem is apparuit, ea est deinceps supervacanea: Demum Christus (teste Apostolo ad Ephesios 2.) fecit utraq; unum, id est ex duobus populis, Ethnico & Judaico, fecit unum ovile, ac proinde debuit dissolvere medium parietem legis Mosaicæ, qui separabat unum populum ab alio, & ambos unâ eademque lege Evangelica concludere.*

52. Dices, legem Mosaicam in sacris Litteris prædicari in æternum duraturam: Baruch. 3. *Hic liber mandatorum Dei, & lex quæ est in æternum.*

Respondeo cum D. Thoma hic quaest. 103. art. 3. ad 1. legem veterem duobus modis dici posse æternam: primò quoad præcepta moralia, quæ partim in Decalogo, partim verò in aliis Scripturæ locis continentur; hæc enim semper vigent & vigeant; cum sint juris naturalis; secundò etiam quoad caeremonialia, quandoquidem licet hæc abrogata sint, quoad significationem, durant tamen adhuc & durabunt, quoad rem significatam, nempe Christum & religionem Christianam. Adde quod, lex vetus ejusq; præcepta, vocantur æterna, quia ad tempus valde longum fuere statuta, & sine certo termino in ipsa legis promulgatione definito: Statuta enim & præcepta, quæ ita feruntur, solent vocari perpetua, in communi usu loquendo; eodem sensu, quo leges omnes dicuntur esse perpetuæ.

S. II.

Alterâ difficultas expeditur, & quandoam lex vetus abrogata fuerit, breviter declaratur.

53. Dico secundo, legem Mosaicam non cessasse ante Christi mortem. Ita communiter docent Theologi, paucis exceptis, qui volunt legem Mosaicam cessasse ante mortem Christi in ipsa institutione Baptismi, per quam cessavit obligatio Circumcisionis, & consequenter totius legis Mosaicæ, cujus obligatio in illa fundabatur, & ab illa oriebatur, ut significat Paulus ad Galat. 3.

54. Probatur conclusio multipliciter: Primò quia lex Mosaica umbratilis erat & figurativa, subindeque non cessavit, donec ejus umbra &

A figura impleta fuerint. At illa non fuere impleta usque ad mortem & passionem Christi, & antequam Christus jam expiratorus diceret, *Consummatum est:* Ergo lex Mosaica non cessavit ante Christi mortem & passionem.

Secundò, Christus usque ad mortem legem servavit & servari præcepit; nam Matth. 8. leproso sanato præcepit ad Sacerdotem, ut secundum legem munus offerret quod Moyles mandaverat. Et Matth. 23. dixit: *Super Cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisei; omnia ergo quæcunque dixerint vobis servate & facite.* Item pridie quam pateretur, cum Discipulis agnum paschalem immolavit: Ergo ante ejus mortem lex Mosaica non cessaverat, sed adhuc obligabat. Unde Lucæ 22. dicitur: *Venit dies azymorum; in qua necesse erat occidi Pascha, &c.* id est necessitate præcepti, quod Christus antequam moreretur, adimplere voluit.

Tertio, sicut translato sacerdotio, necesse est ut & legis translatio fiat, ut ait Apostolus ad Hebræos 7. ita manente sacerdotio legem manere necesse est: Sed sacerdotium legis Mosaicæ non fuit translatum usque ad passionem & mortem Christi; Apostolus enim ad Hebræos 9. affirmat prius tabernaculum habuisse statum, donec per Christi mortem propalaretur Sacerdotum via: quamdiu autem tabernaculum illud Mosaicum habuit statum, habuit & sacerdotium: Ergo lex Mosaica ante Christi mortem & passionem non fuit abrogata.

Quartò, testamentum vetus, quod est idem atque lex, non cessavit nisi per novum: Sed hoc non cepit obligare nisi per mortem Christi, eò quòd testamentum non valeat, nisi incedat mortis auctoritas, ut ait Paulus ad Hebræos 9. & probat Ulpianus l. 1. si de testamentis: Ergo testamentum non cessavit nisi usque ad mortem Christi.

Dices primò, Lucæ 16. dicitur: *Lex & Prophetæ usque ad Joannem.* Et Matth. 11. *Omnes Prophetæ & lex usque ad Joannem prophetaverunt:* Ergo lex vetus cessavit, quando Joannes Baptista prædicare cepit.

Sed nego consequentiam, sensus enim horum verborum est, quòd lex & Prophetæ, usque ad Joannem, prædixerint Christum esse venturum; ille autem jam venisse ostenderit. Vel quòd lex & Prophetæ, usque ad Joannem, promissiones temporales prædicaverint; exinde verò ceperit evangelizari Regnum Dei, consistens in bonis spiritualibus: Hoc enim Christus dixit respondens Phariseis ipsum irridentibus, quòd nimium affectum erga divitias reprehenderet, earumque contemptum doceret; quasi in hoc dissentiret à lege & Prophetis promittentibus bona temporalia.

Dices secundo, Baptismus qui est primum novæ legis Sacramentum, fuit à Christo institutus ante mortem: Ergo præceptum Baptismi cepit obligare ante mortem Christi, subindeque præceptum Circumcisionis obligare desinit ante passionem Christi.

Respondeo, concessio Antecedente, negando consequentiam, quamvis enim Baptismus fuerit à Christo institutus ante mortem, non fuit tamen in præcepto nisi post passionem & resurrectionem Christi, ut docet D. Thomas 3. p. quaest. 66. art. 2. his verbis: *Necessitas utendi hoc Sacramentum indicata fuit homini post passionem & resurrectionem; tum quia in passione Christi terminata sunt figurata*